

A 5761

Est. A

Svensk-Estniska Samfundet.

En översikt av föreningens verksamhet

av

Per Wieselgren.

12353

43679542

Vid ett tillfälle under höstterminen 1931 meddelade professorn i estnisk och allmän litteraturhistoria Gustav Suits, att det nog bland de estniska kollegerna skulle förefinnas intresse för bildandet av ett svenskt akademiskt sällskap med i främsta rummet vetenskapliga syften. En svensk-estländsk sammanlutning existerade redan på platsen i form av en lokalavdelning inom den s. k. Svenska Odlingens Vänner, men denna hade helt och hållet karaktären av en klubb för sällskaplig samvaro med mycket lös organisation. Dess medlemmar eller besökare voro också till största delen personer utan vetenskapliga intressen. Det föreföll därför lämpligast att starta en helt ny förening. Kallelse till konstituerande sammanträde utfärdades och hörsammades av ett flertal representanter för de historiska och filologiska disciplinerna vid universitetet. Vid detta sammanträde uppgjordes planen för det blivande sällskapets arbete och uppdrogs åt docenten Juhan Vasar att utarbeta detaljerade statuter efter de överenskomna riktlinjerna. Sedan docenten Vasar inkommit med förslag till stadgar och dessa godkänts av de vid konstituerande sammanträdet närvarande, ingick man till de akademiska myndigheterna med en hemställan att stadfästa dessa stadgar och inskriva samfundet i listan över de akademiska föreningarna. Efter ett par oväsentliga av konsistoriet begärda ändringar i statuterna bifölls också denna begäran den 15. dec. 1931, och den 10. januari 1932 kunde ett första möte anordnas, vid vilket till ordförande i avvaktan på det blivande årsmötets beslut utsågs prof. Wieselgren, till vice ordförande prof. Suits, till sekreterare docenten i allmän historia Juhan Vasar, till skattmästare chefen för estniska statliga centralarkivet Otto Liiv och till styrelseledamot utan särskild befattning professorn i germanistik Wilhelm Wiget. Till revisorer valdes professorn i Estlands och grannländernas fornkunskap Harri Moora och chefen för estniska nationalmuséet Ferdinand Leinbock med docenten i nordisk historia Hendrik Sepp och chefen för universitetsbiblioteket Friedrich Puksov som suppleanter. De av konsistoriet stadfästa stadgarna lyda i sin officiella estniska formulering som följer:

Akadeemilise Rootsi-Eesti Seltsi PÕHIKIRI.

I. Seltsi ülesanded.

§ 1. Akadeemilisel Rootsi-Eesti Seltsil on ülesandeks edendada filoloogilisel, ajaloolisel, kirjandus-ajaloolisel, folkloristlikul, arkeoloogilisel jne. alal Rootsi olude kui ka Rootsisse ja Eestisse ühiselt puutuvate küsimuste teaduslikku uurimist, kusjuures võimalikult arvestatakse ka teisi Skandinaavia rahvaid. Seltsi eesmärgiks on võimalust mööda ühendust luua neil aladel töötavate rootsi ja eesti teadlaste vahel ja laiemates ringkondades huvi äratada nende töö vastu, ühtlasi kaasa aidata rootsi keele praktilise oskuse levimisele Eestis.

§ 2. Oma ülesande teostamiseks korraldab Selts ettekandeid, referaate ja muid avalikke esinemisi; nõutab sihtidekohast erikirjandust; avaldab oma tööalalt uurimusi; algatab tarbekorral perioodilisi väljaandeid; loob korrespondeerivate liikmete võrgu näol ühendusi väljaspool Tartut asuvate teadlastega jne.

§ 3. Seltsi ametlikuks asjaamise keeleks on eesti ja rootsi keel.

II. Seltsi õiguslik ja majanduslik seis.

§ 4. Selts asub ühes oma juhatusega Tartu Ülikooli juures. Tal on oma pitsat pealkirjaga: „Akadeemiline Rootsi-Eesti Selts Tartus, Svensk-Estniska Samfundet vid Tartu Universitet“.

§ 5. Seltsi tuluallikeaks on liikmemaksud, toetussummad ja annetused.

III. Seltsi liikmed, nende õigused ja kohused.

§ 6. Seltsil on tegev-, toetav-, korrespondeerivad ja au-liikmed.

§ 7. Tegevliikmeks võivad olla Tartu Ülikooli õppejõud ja üliõpilased ning teised Tartu Ülikooliga seotud akadeemilised isikud, kes suudavad originaalkeeles lugeda rootsi kirjandust ja otseselt kaasa aidata Seltsi sihtide teostamisel. Tegevliikmeid võtab vastu Seltsi juhatuse kandidaadi kirjaliku sooviavalduse ja kahe tegevliikme soovitusel põhjal.

§ 8. Toetavliikmeks võivad saada kõik Seltsi huvisid soodustavad isikud, kes Seltsi aineliselt toetavad. Neid võtab vastu peakoosolek juhatuse ettepanekul.

§ 9. Korrespondeerivaks liikmeks võivad saada väljaspool Tartut elavad akadeemilised kodanikud, kes Seltsi sihtide vastu huvi tunnevad. Neid võtab vastu peakoosolek juhatuse ettepanekul.

§ 10. Auliikmeiks võidakse valida Seltsi tegevussihis välja-paistvate teenetega isikuid kodu- ja välismail. Neid valib peakoosolek juhatuse ettepanekul.

§ 11. Tegevliikmed maksavad peakoosoleku poolt kindlaksmääratud suuruses iga-aastast liikmemaksu, mis jooksva aasta eest hiljemalt aasta lõpuks ära tasutakse. Toetavliige seob end Seltsi suhtes ühekordse või aastaseil tähtajul tasutava kindla summaga, mille alammäära kinnitab peakoosolek.

§ 12. Iga tegevliige, kes selles põhikirjas ettenähtud tähtajal liikmemaksu ära ei ole tasunud, loetakse Seltsist lahkunuks.

§ 13. Tegevliikmed võivad Seltsist igal ajal lahkuda, kui nad kirjalikult teatavad sellest juhatusele.

§ 14. Liikmed, kes teadlikult töötavad vastu Seltsi huvidele, võib peakoosolek juhatuse ettepanekul või veerand liikmestiku nõudel kustutada Seltsi liikmete nimekirjast.

§ 15. Seltsi tegev- ja auliikmeil on sõna- ja hääleõigus. Toetav- ja korrespondeerivail liikmeil on sõnaõigus.

IV. Seltsi organid.

§ 16. Seltsi organid on: a) koosolekud, b) juhatuse, c) toimkonnad, d) revisjonikomisjon.

§ 17. Seltsi organite sisemise korra, koosseisu, tegevuspiiri ja võimkonna, niivõrra kui need pole ära määratud selles põhikirjas, teeb kindlaks nende kodukord. Kodukordade kinnitamine allub peakoosolekule.

A. K o o s o l e k u d.

§ 18. Seltsi koosolekud on pea- ja lihtkoosolekud.

§ 19. Koosolekuist, mis kinniseks ei ole kuulutatud, võib sõnaõigusega osa võtta igaüks, kel on huvi Seltsi ülesannete kohta. Kinniseist koosolekuist on õigus osa võtta ainult Seltsi liikmeil.

§ 20. Koosolekuid juhatab Seltsi esimees või abiesimees, protokollib Seltsi sekretär. Nende puudumisel valib koosolek juhataja ja protokollija.

M ä r k u s: Kui harutusel on juhatuse tegevus, valib koosolek juhataja.

§ 21. Hääletamine koosolekuil on lahtine, kui keegi liikmeist kinnist hääletamist ei nõua. Ainult Seltsi juhatus ja revisjonikomisjoni valimisel, samuti Seltsi tegevuse lõpetamisel ja liikmete väljaheitmisel selle põhikirja § 14 põhjal on hääletamine kinnine.

a. Peakosolek.

§ 22. Peakosolek on korraline ja erakorraline.

§ 23. Korralise peakosoleku kutsub kokku juhatus üks kord aastas, iga sügissemestri alguses.

§ 24. Korralisele peakosolekule allub: a) läinud aasta aruannete kinnitamine, b) eelarve ja tegevuskava läbivaatamine ja kinnitamine, c) juhatuse, toimekondade ja revisjonikomisjoni valimine, d) kodukordade kinnitamine, e) liikmemaksude suuruse määramine, f) toetav- ja auliikmete ning korrespondeerivate liikmete vastuvõtmine, g) tarbekorral liikmete väljaheitmine selle põhikirja § 14 põhjal, h) põhikirja muutmine, i) Seltsi tegevuse lõpetamine jne.

§ 25. Erakorralise peakosoleku kutsub kokku juhatus tarbekorral, kas omal algatusel või revisjonikomisjoni kui ka veerand liikmete nõudel.

§ 26. Erakorralisele peakosolekule alluvad samad küsimused, mis korraliselegi, kui nad nõuavad sellevõrra kiiret otsustust, et neid ei võida edasi lükata järgneva aastani.

§ 27. Peakosolek on otsusevõimeline, kui koos on vähemalt veerand tegevliikmeid ja teeb otsused lihthäälteenamusega. Häälte poolekslangemisel otsustab juhataja hääl. Auliikmete vastuvõtmine, liikmete väljaheitmine selle põhikirja § 14 põhjal, põhikirja muutmine ja Seltsi tegevuse lõpetamine nõuavad otsustamiseks poolte tegevliikmete osavõttu ja kaks kolmandikku häälteenamust.

§ 28. Kui hääletamiseks tarvilik arv liikmeid peakosolekule ei ilmu, võib juhatus kokku kutsuda, mitte varem kui ühe nädala pärast, uue peakosoleku, mis kokkutulnud liikmete arvust hoolimata on otsusevõimeline eelmise peakosoleku päevakorra otsustamata jäänud küsimustes.

b. Lihtkosolek.

§ 29. Lihtkosoleku kutsub kokku juhatus, vähemalt kaks korda sügissemestris ja kolm korda kevadsemestris.

§ 30. Lihtkosoleku ülesandeks on valvel hoida Seltsi sihipüüdmiisi ja tutvustada laiemaid ringkondi Seltsi tegevusega. Lihtkosolekul ei ole otsustusvõimet Seltsi koosseisu ja õiguslikku ning majanduslikku seisukorda määravais küsimusis.

§ 31. Lihtkosolekut võidakse ära pidada kokkutulnud liikmete arvust hoolimata.

§ 32. Lihtkosolek teeb otsused lihthäälteenamusega, kusjuures häälte poolekslangemisel otsustab juhataja hääl.

B. Juhatus.

§ 33. Seltsi juhatus on viieliikmeline: esimees, abiesimees, sekretär, laekahoidja ja üks ametita juhatuse liige. Juhatusel liikmed valib kinnisel hääletamisel korraline peakoosolek üheks aastaks.

§ 34. Juhatus: a) esindab Seltsi, b) võtab vastu tegevliikmeid, c) valitseb Seltsi varandusi, d) valvab kodukordade täitmise järele, e) seab kokku aasta-aruande, eelarve ja töökava, f) kutsub kokku koosolekud, teostab nende otsused ja hoolitseb ettekannete eest, g) otsustab kõiki muid kogu Seltsisse puutuvaid küsimusi, mis ei kuulu peakoosoleku võimkonda.

§ 35. Juhatusel koosolek on otsusevõimeline, kui on koos vähemalt kolm juhatuse liiget, nende hulgas esimees või abiesimees.

§ 36. Kõik juhatusele alluvad küsimused otsustab juhatus lihthääletamusega. Hääle poolekslangemisel on juhataja hääle otsustav.

C. Toimkonnad.

§ 37. Oma töökava teostamiseks asutab Selts eritoimkondi.

§ 38. Toimkondade sisemine kord, sellevõrra kui see ei ole kindlaks määratud nende kodukorras, sarnaneb juhatuse omale.

D. Revisjonikomisjon.

§ 39. Revisjonikomisjoni valitakse kaks liiget ja kaks asemikku üheks aastaks. Revisjonikomisjoni liikmeteks ja asemikudeks võivad olla tegev- ja toetaja liikmed, Revisjonikomisjoni liikmed ei või olla ühtlasi Seltsi revideerimisele alluvates ametites.

§ 40. Revisjonikomisjoni ülesandeks on revideerida Seltsi tegevust ja kontrollida juhatuse kokkuseatud aruannet. Oma tegevusaruande esitab revisjonikomisjon peakoosolekule vähemalt iga tegevusaasta alguses.

V. Seltsi tegevuse lõpetamine.

§ 41. Selts lõpetab oma tegevuse peakoosoleku otsusel.

§ 42. Kui Selts lõpetab tegevuse, määrab lõpetamiskoosolek Seltsi kirjakogu ja varandused mõnele Tartu Ülikoolile või teisele ülesannete poolst lähedasele Ülikooli juures olevale seltsile või asutusele.

Per Wieselgren	O. Liiv
Gustav Suits	Fr. Puksov
H. Sepp	Wilhelm Wiget
P. Treiberg	J. Vasar
H. Kruus	

Käesolev Akad. Rootsi-Eesti Seltsi põhikiri on registreeritud Tartu ülikooli nõukogu otsusel 15. detsembrist 1931. a., kusjuures põhikirja § 42

on maksma pandud järgmises redaktsioonis: „Kui selts lõpetab tegevuse, läheb tema kirjakogu ja varandused Tartu ülikooli omanduseks, kusjuures seltsi lõpetamiskoosoleku vastava otsuse korral ülikool selle kirjakogu ja varandused võimalikult deponeerib kasutamiseks mõnele teisele ülesannete poolest lähedale ülikooli juures olevale seltsile või asutisele.

Tartus, 16. detsembril 1931. a.

Rektor: Joh. Köpp.

Sekretär: F. Lambert.

Kinnitatud põhikirja eks. vastu võtnud 24. XII. 31.

Per Wieselgren.

Stadgarnas svenska ordalydelse är följande:

S T A D G A R

för Svensk-Estniska Samfundet vid Tartu Universitet.

I. Samfundets uppgifter.

§ 1. Svensk-estniska samfundet har till uppgift att på det filologiska, historiska, litteraturhistoriska, folkloristiska och arkeologiska området inom andra vetenskaper främja forskning rörande svenska förhållanden eller för Sverige-Estland gemensamma frågor med möjlighet likväl att till behandling upptaga problem även från det övriga nordiska området. Samfundet vill skapa kontakt mellan svenska och estniska vetenskapsmän och i vidare kretsar väcka intresse för deras arbete samt också verka för utbredandet av praktiska kunskaper i svenska språket inom Estland.

§ 2. Till främjande av sitt syfte anordnar samfundet möten med föredrag eller referat eller andra sammankomster av offentlig natur; det anskaffar för dess arbeten behövligen speciallitteratur, publicerar forskningsresultat från sina arbetsgebet och kan, om möjlighet föreligger, utge periodiska publikationer; medelst ett nät av korresponderande medlemmar vill det få förbindelse till stånd med utanför Tartu bosatta vetenskapsmän.

§ 3. Samfundets officiella språk äro svenska och estniska.

II. Samfundets rättsliga och ekonomiska ställning.

§ 4. Samfundet jämte dess styrelse är förenat med Tartu universitet. Det har eget sigill med inskriften: „Akadeemiline Rootsi-Eesti Selts Tartus. Svensk-Estniska Samfundet vid Tartu Universitet“.

§ 5. Samfundets inkomstkällor äro medlemsavgifter, anslag och donationer.

III. Samfundets medlemmar, deras rättigheter och skyldigheter.

§ 6. Samfundet har ordinarie, stiftande, korresponderande och hedersledamöter.

§ 7. Ordinarie ledamöter kunna vara lärare och studenter vid Tartu universitet eller andra med Tartu universitet i förbindelse stående akademici, som kunna på grundspråket läsa svensk litteratur och på ett mer direkt sätt bidraga till förverkligandet av samfundets syften. Ordinarie ledamot antages av samfundets styrelse efter skriftlig ansökan och på rekommendation av två medlemmar.

§ 8. Till stiftande ledamöter kunna utses alla samfundet med intresse omfattande personer, som materiellt understödja samfundet. De antagas av församlingen på årsmötet efter styrelsens förslag.

§ 9. Till korresponderande ledamöter kunna antagas utom Tartu boende akademiska medborgare, som visa intresse för samfundets uppgifter. De utses på årsmötet efter förslag av styrelsen.

§ 10. Till hedersledamöter kunna utses om samfundets verksamhet särskilt högt förtjänta män i in- och utlandet. De väljas på årsmötet efter styrelseförslag.

§ 11. Ordinarie ledamöter erlagga årlig medlemsavgift, vars storlek bestämmes på årsmötet. Den skall erläggas senast före årets utgång. Stiftande ledamot binder sig vid samfundet genom en gång för alla erlagd summa eller med ett årligt belopp, vars minimistorlek årsmötet bestämmer.

§ 12. Varje medlem, som ej inom fastställd tid erlagt sin medlemsavgift, förlorar sitt medlemsskap i samfundet.

§ 13. Ordinarie ledamot kan när som helst utträda ur samfundet, om han skriftligen underrättar styrelsen därom.

§ 14. Medlem, som uppenbart motarbetar samfundets intressen, kan årsmötet på styrelsens förslag eller på begäran av en fjärdedel av medlemmarna låta stryka ur samfundets namnrulla.

§ 15. Samfundets ordinarie medlemmar och hedersledamöterna ega yttranderätt och rösträtt. Stiftande och korresponderande ledamöter ega yttranderätt.

IV. Samfundets organ.

§ 16. Samfundets organ äro a) sammankomster, b) styrelse, c) utskott, d) revisorer.

§ 17. Den inre ordningen, organisationen och befogenheten hos samfundets organ bestämmes, försåvitt den ej fastställts i dessa stadgar, genom särskild arbetsordning. Arbetsordningens stadfästelse tillkommer årsmötet.

A. S a m m a n k o m s t e r.

§ 19. På ett möte, som ej förklarats slutet, kan med yttranderätt en var infinna sig, som är intresserad av samfundets strävanden. Vid slutna sammankomster ha endast samfundets medlemmar rätt att närvara.

§ 20. Sammankomsterna ledas av samfundets ordförande eller vice ordförande. Protokollet sköter samfundets sekreterare. I dessas frånvaro utser mötet en ledare och en protokollförare.

A n m.: Om styrelsens verksamhet är föremål för diskussion, utser mötet ledare.

§ 21. Omröstning vid sammankomst är öppen, om ingen medlem begär sluten votering. Blott vid val av styrelse och revisorer, likaså vid beslut om upphörande med samfundets verksamhet och uteslutande av medlem enligt stadgarna § 14 ege sluten röstning rum.

a. Å r s m ö t e.

§ 22. Årsmöte är ordinarie eller extra ordinarie.

§ 23. Ordinarie årsmöte sammankallas av styrelsen en gång om året i början av var hösttermin.

§ 24. Det ordinarie årsmötet tillkommer: a) att godkänna räkenskaperna för det förflutna året, b) granska och stadfästa budget och arbetsschema, c) styrelse-, utskotts- och revisorsval, d) reglering av den inre verksamheten, e) bestämning av medlemsavgifternas storlek, f) val av stiftande ledamöter, hedersledamöter och korresponderande ledamöter, g) i fall av behov uteslutning av medlemmar enligt § 14, h) stadgeändring, i) beslut om upphörande av samfundets arbete eller annat dylikt.

§ 25. Extra ordinarie årsmöte sammankallar styrelsen i fall av behov vare sig på eget initiativ eller på revisorerernas eller på begäran av en fjärdedel av ledamöterna.

§ 26. Extra ordinarie årsmöte avgör samma frågor som ordinarie, om skyndsamt beslut är av nöden, så att de ej kunna anstå till följande år.

§ 27. Årsmöte ege beslutanderätt, om minst en fjärdedel av medlemmarna äro närvarande, och fattar beslut med enkel pluralitet. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst. Val av hedersledamöter, uteslutning av medlemmar enligt § 14, stadgeändring och upphörande av samfundets verksamhet kräva för avgörande hälften av ordinarie medlemmarnas närvaro och två tredjedels majoritet.

§ 28. Om det för votering nödiga antalet medlemmar ej finner sig på årsmötet, kan styrelsen, tidigast en vecka därefter, sammankalla nytt årsmöte, vilket utan avseende vid de närvarande medlemmarnas antal har beslutanderätt i frågor kvarstående från föregående mötes dagordning.

b. A n d r a m ö t e n.

§ 29. Andra möten sammankallar styrelsen minst två gånger under höstterminen och minst tre gånger under vårterminen.

§ 30. Vid dessa möten skall man verksamt vinnlägga sig om samfundets uppgifter och göra vidare kretsar bekanta med dess arbete. Sådana sammankomster ha däremot icke beslutanderätt i frågor rörande samfundets sammansättning och rättsliga eller ekonomiska ställning.

§ 31. Dylika möten hållas oberoende av antalet närvarande medlemmar.

§ 32. Vid sådana sammanträden fattas beslut med enkel pluralitet. Vid lika röstetal faller ordförandens röst utslaget.

B. S t y r e l s e n.

§ 33. Samfundets styrelse har fem ledamöter: ordförande, vice ordförande, sekreterare, skattmästare och en styrelseledamot utan befattning. Styrelsemedlemmarna utses vart år på årsmötet genom sluten omröstning.

§ 34. Styrelsen eger att a) representera samfundet, b) antaga nya ordinarie medlemmar, c) förvalta samfundets tillgångar, d) vaka över arbetsordningens efterlevnad, e) författa årsberättelsen och uppgöra arbetsplanen, f) sammankalla samfundet, verkställa dess beslut och sörja för föredrag, g) avgöra alla samfundet angående spörsmål, vilka ej falla under årsmötets befogenhet.

§ 35. Styrelsemöte är beslutsmässigt, om minst trenne styrelsemedlemmar närvara, bland dem ordföranden eller vice ordföranden.

§ 36. Alla under styrelsen hemfallande frågor avgör den samma med enkel pluralitet. Vid lika röstetal ege ordföranden utslagsröst.

C. U t s k o t t.

§ 37. I och för arbetsordningens uppfyllande tillsätter samfundet särskilda utskott.

§ 38. Utskottsarbetets organisation försiggår under samma former som styrelsens arbete, om den ej reglerats genom en särskild arbetsordning.

D. R e v i s o r e r.

§ 39. Två revisorer väljas vart år med två suppleanter. De utses bland de ordinarie eller stiftande ledamöterna. Ingen revisor eller revisorssuppleant må inom samfundet bekläda ett ämbete, som är underkastat revision.

§ 40. Revisorernas uppgift är att granska samfundets verksamhet och kontrollera styrelsens samtliga räkenskaper. Revisionsberättelse skall avlämnas på årsmötet senast i början av vart arbetsår.

V. Upphörande av samfundets verksamhet.

§ 41. Samfundet upphör med sitt arbete efter beslut av årsmöte.

§ 42. Om samfundet avslutar sin verksamhet, övergår dess arkiv och egendom i Tartu universitets besittning, varvid i fall av motsvarande beslut på samfundets slutsammankomst universitetet om möjligt deponerar berörda arkiv och egendom hos någon annan förening eller stiftelse, som står i förbindelse med universitetet och har intressen likartade med den upphörande föreningens.

Vid det förut omnämnda första mötet bestämdes medlemsavgiftens storlek till 1 kr. om året för de arbetande ledamöterna, 5 svenska kronor eller mer för de stiftande. Dessa avgifter gälla fortfarande. Stiftande ledamot för livstiden kan den bli, som inbetalar minst 50 kronor. Någon sådan har dock ännu ej anmält sig. Och även av årligen betalande stiftande ledamöter äger samfundet blott några stycken. Däremot räknar föreningen över 30 arbetande ledamöter bland äldre och yngre forskare inom (i alldeles övervägande grad) de historiska och filologiska disciplinerna vid universitetet jämte arkiv- och skolmän annorstädes i landet. Ehuru föreningen är avsedd för alla vetenskapsidkare eller tillräckligt språkkunniga svenskintresserade studenter, har den sålunda i praktiken kommit att te sig som en enbart humanistisk sammanslutning. Detta beror givetvis på att det vetenskapliga svenskintresset i Estland verkligen i övervägande grad är att finna bland humanisterna, och av dessa ha ju historiker och arkivmän alldeles särskild anledning att söka kontakt med Sverige. Men även på det naturvetenskapliga området finnes stundom orsak till närmare anknytning med svensk vetenskap, och kanske kunna vi redan i nästa årsbok uppvisa bidrag från detta håll. Skulle alla akademiska medborgare med förmåga att på originalspråket tillgodogöra sig svensk litteratur inträda som medlemmar i samfundet, komme man naturligtvis genast upp i en åtminstone fördubblad medlemsiffra.

På det omskrivna mötet föreslogs också att söka anordna samfundets offentliga föredrag så, att två skulle hållas samma afton, ett på vardera språket. Denna, anordning har dock blott undantagsvis blivit följd, ty den publik, som är i stånd att uppfatta talad svenska, är i regel ej road av vetenskapliga spørsmål. De svenska föredragen ha därför inskränkts till sådana, där ljusbilder underlättat förståelsen.

Jag skall nu ge en översikt av vår hittillsvarande föredragsverksamhet samt av övriga händelser av betydelse för föreningens utveckling.

Den 31 januari 1932 kunde ett första offentligt möte anordnas. Vid detta talade — efter ett svenskt inledande anförande av ordföranden — universitetsbibliotekets chef Fr. Puksov på estniska över ämnet: "De svenska universitetstryckerierna i Tartu och Tartu-Pärnu" ¹⁾. Därpå talade ordför. på svenska över ämnet: "Ett estniskt lånord i sydsandinaviska dialekter?" ²⁾.

Under denna vårtermin anordnades vidare följande föreläsningar: av prof. Wieselgren på tyska om "Studieplaner och examensväsen vid de skandinaviska ländernas högskolor.", av numera docenten vid Upsala universitet Ragnar Liljedahl på tyska om "Svensk förvaltning i Livland under Skytte" ³⁾ och av docenten Hendrik Sepp på estniska om "Scheremetjevs dagboksanteckningar rörande krigsföringen i Östersjöprovinserna 1703—1704" ⁴⁾.

Sommaren 1932 åstadkom ett framsteg i de svensk-estniska förbindelserna, i det att en representativ samling svenska kulturpersonligheter med H. K. H. Kronprinsen i spetsen då gästade Estland med anledning av Tartu universitetets 300-årsminne. Redan firandet av den första svenska högskolans grundläggning innebar ju ett inskräpande av de gamla förbindelsernas fortsatta betydelse. Vid jubiléet hade samfundet inrättat upplysningsbyrå för de svenska gästerna, vilken dock på grund av festligheternas goda organisation föga behövde anlitas, samt fört förhandlingar med de estniska myndigheterna om en billighetsresa genom landet. Resan ordnades så, att de flesta svenska deltagarna jämte representanter för samfundet fingo kostnadsfritt åtfölja H. K. H. Kronprinsen, då denne med sin svit besökte några av landets intressanta platser, och berörde även svenskbygden. Den i allo lyckade turen leddes av Estlands generalkonsul i Stockholm I. Fagraeus.

Höstterminen 1932 hölls två offentliga föredrag inom samfundet, bägge på estniska. Vid det förra talade magister Paul Ariste om sina undersökningar rörande estlandssvenska lånord

1. Sedermera tryckt i utvidgad form under titeln: „Tartu ja Tartu-Pärnu rootsiaegse ülikooli trükikoda“, Akadeemilise kirjandusühingu toimised (Publikationen der akademischen literarischen Vereinigung) IX, Tartu 1932. Tyskt referat.

2. Ännu ej publicerat.

3. Sedermera tryckt i utvidgad form i arbetet: "Svensk förvaltning i Livland 1617—1634", Akademisk avhandling, Upsala 1933. Se särskilt kap. 11.

4. Sedermera tryckt under titeln: „Boris Šeremetjevi rüüsteretk Eesti- ja Liivimaale 1703—04.“ Södur XIV, Tallinn 1932. Jmfr. också „Zar Peters Kriegsplan gegen Est-, Liv- und Finnland für das Jahr 1704.“ Sitzungsberichte der Gelehrten Estnischen Gesellschaft 1931, Tartu 1932.

i estniskan ⁵⁾, vid det senare majoren Alfred Waga över Nordens inflytande på den tidigare medeltidens estländska konst.

Under denna tid hade några ändringar inträtt inom samfundets styrelse. Professor Wilhelm Wiget hade redan under vårterminen mottagit kallelse till Zürichs universitet och avflyttat från orten. Till hans efterträdare hade utsetts stadsarkivarien E. Tender. Vid höstterminens början avgick denne ur styrelsen, och i sammanhang därmed övertogs sekreterarbattningen av teol. kand. Hjalmar Pöhl, i det docenten Vasar inträdde på den efter Tender lediga posten. Då emellertid kand. Pöhl på nyåret 1933 avflyttade till Upsala, stod sekreterareposten kort tid vakant. I mars besattes den med den nye innehavaren av professuren i konsthistoria Sten Karling. Sedan dess ha blott omval ägt rum. Revisorerna ha förblivit desamma.

Vårterminen 1933 höll professor Karling föredrag på svenska om Herrgårdsträdgårdar i Mälardalens län, museichefen Leinbock om Svenskt och annat nordiskt i estnisk bondekultur ⁶⁾ (på estniska), prof. Wieselgren (på tyska) om Runeberg och tros läran ⁷⁾ samt magister E. Blumfeldt (på estniska) om Baltiska Institutet i Stockholm och sin där såsom stipendiat utförda undersökning ⁸⁾ av de estländska städernas ekonomiska historia under 1600 talet ⁸⁾.

Under sommaren 1933 hade Dahlbergsfondens bokgåva anlant till universitetsbiblioteket och vid samfundets första sammanträde under höstterminen höll prof. Gustav Suits ett föredrag på estniska om den, slutande med en maning till den studerande ungdomen att för sin utbildning begagna sig av Tartus växande svenska litteraturförråd genom ökat studium av språket. I september nådde oss också det glädjande meddelandet, att Svenska Akademien beslutat tills vidare tilldela Samfundet ett bokanslag på 250 kr. årligen och överlämna hela den nyare serien av sina handlingar. Detta första anslag använde vi till inköp i Sverige av representativa moderna svenska och andra nordiska författares arbeten samt litterär kritik och tidskrifter behandlande denna litteratur. Dels är nämligen efterfrågan på skönlitteratur särskilt stark hos den boklånande allmänheten, dels hade samfundets vice ordförande prof. Suits påbörjat en långvarig och av studenterna med stort intresse omfattad föreläsningsserie över Sveriges, Danmarks, Norges och Islands moderna författare. Vi ha redan haft nöjet mottaga nästa anslag, vilket förmodligen blir använt till inköp av några viktiga verk i svensk historia, ett

5. Sedermera tryckt såsom ett kapitel i förf:s avhandling: „Eesti rootsi laensõnad eesti keeles“, Acta et commentationes universitatis Tartuensis (Dorpatensis) B XXIX. 3, Tartu 1933. Tyskt referat.

6. Ännu ej publicerat.

7. Sedermera tryckt i Historiska och litteraturhistoriska studier 10, Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 1934.

8. Ännu ej publicerat.

område, där luckorna äro mycket svåra, emedan Dahlbergsfondens gåva huvudsakligen tillgodosåg litterära och allmänt kulturella behov. De samfundet direkt tillhörande böckerna äro uppställda på universitetsbibliotekets läsesals galleri tillsammans med det. s. k. svenska lektoratsbiblioteket. Detta senare har sedan flera år tillbaka tjänstgjort som svenskt lånebibliotek för allmänheten och hopbragtes ursprungligen genom prof. Nermans energi och tillmötesgående från en del förläggare. Då några dokument rörande detta biblioteks rättsliga ställning ej kunnat hittas, har samfundet för avsikt att hos de akademiska myndigheterna anhålla om protektorat över detsamma.

På årsmötet föredrog skattmästaren revisorernas berättelse om kassans ställning. Den utgjorde, bortsett från det i Sverige tillhandahållna bokanslaget, kr. 42 : 25, vilket innebar en ökning från det föregående året av kr. 20 : 15. Inkomsterna hade uppgått till kr. 34 : 10 + saldo från föregående år kr. 22 : 10, utgifterna till kr. 12 : 05.

Under hösten talade i samfundet vidare prof. Karling på svenska över Narvas byggnadshistoria under 1600-talet⁹⁾ och docent Vasar på estniska om De svenska myndigheterna och bondefrågan i Estland under tiden 1632—1680¹⁰⁾.

Arbetet under vårterminen inleddes med en föreläsning på tyska av magister Greta Wieselgren om Pävlige legaten Arcimboldus och ärkebiskopsstriden i Upsala¹¹⁾. Därpå följde centralarkivarie O. Liiv med ett livligt diskuterat estniskt föredrag om Estniska bondeståndets läge vid det stora nordiska krigets utbrott¹²⁾. Slutligen höll prof. Wieselgren föredrag över ämnet: Stenen från Antsla¹³⁾.

Sedan meddelande ingått från prof. Vilhelm Lundström, att Dahlbergsfonden anslagit 500 estniska kronor till utgivande av en årsbok, igångsattes omedelbart arbetet med dennas redigering. I enlighet med prof. Lundströms önskan beslöts, att alla artiklar skulle avfattas på svenska språket¹⁴⁾; dock ansågs lämpligt att tillägga korta estniska referat, på det att boken skulle kunna bedömas även av i svenskan okunniga estniska organ. Det officiella innehålllet — titel, företal och stadgar — skulle återges på båda språken. Huvudtiteln blev latinsk, vilket förenklade det hela. Uppsatserna borde avhandla svensk-estniska eller svensk-baltiska spörsmål, vare sig de toge formen av vetenskapliga undersökningar eller andra utredningar.

I fråga om geografiska namn har på de estniska styrelse-

9. Skall utkomma i starkt utvidgad form.

10. Jmfr. för:s framställning i motsvarande parti av: J. Libe, A. Oinas, H. Sepp, J. Vasar: Eesti rahva ajalugu, Tartu 1932 ff.

11. Ännu ej publicerat.

12. Tryckt i denna årsbok.

13. Se referat i följ, årsbok.

14. Såsom översättare ha fungerat prof. och fru Karling, prof. och fru Wieselgren samt fil. stud. Olof Pöhl.

medlemmarnas önskan den principen följts, att de officiella estniska benämningarna använts.

Tack vare den uppmuntran, som kommit samfundet till del från flera håll, kan det med tillförsikt se framtiden i möte, även om vissa önskemål såsom svenska föreläsares besök i Tartu, stipendier för estniska forskares studier i svenska arkiv, Estlands närmare anknytning till den skandinaviska kulturkretsen genom svenskans införande i skolorna m. m. ej bli förverkligade. Det förstnämnda skulle dock kunna realiseras på så sätt att en fond bildades, som satte till sin uppgift att bekosta svenska föreläsares besök vid utländska universitet över huvud i form av en slags turné eller genom det av Riksföreningens lektoratsavdelning förordade utbytet av professorer. Och det sistnämnda kunde i någon mån ersättas av ett intensivt arbete på höjning av den estlands-svenska kulturnivån i enlighet med de på annan plats i årsskriften uppdagna riktlinjerna, helst kompletterat med valfri undervisning i ämnet svenska språket vid en eller flera estniska skolor.

R E F E R A A T.

Ülevaade Rootsi-Eesti Seltsi tegevusest.

Eelolevas artiklis antakse ülevaade Ak. Rootsi-Eesti Seltsi tekkimisest, püüdeist ja senisest tegevusest ühenduses nende juhtjoontega, mida näitab siin *in extenso* trükitud põhikiri. Seltsi tegevus on alguses avaldunud ettekannete korraldamises; aga selts on nüüd võinud sammuda ka oma aastaraamatute väljaandmisele, kuna Rootsi sihtkapitalidest juba vastavad krediidid on määratud, esiotsa kaheks aastaks. Oma raamatukogule on võidud alus panna tänu Rootsi Akadeemia toetusele. Selle vastu pole võidud asuda teostama mõningaid kulukamaid sihtidekohaseid soove, nagu loengupidajate kutsumine Rootsist, uurimusmatkade edendamine Rootsi arhiividesse jne.

Üldiselt tohib öelda, et Seltsi tegevusse astumine Rootsi poolt on leidnud heasoovlikku hindamist ja toetust. Mis puutub Seltsi asendisse Eestis, siis paistab silma, et Seltsi tegev liikmeskond, mis veel pole palju üle 30, koosneb humanitaarteaduste harrastajaist. Teiste teadusalade viljelejad on püsinud eemal, erandid harvad, kuigi võiks leiduda rootsihuvilisi akadeemilisi kodanikke ka teistel aladel. Vahest aitab soodsail tingimustel saadaval oleva aastaraamatu ilmumine kaasa seltsi liikmete arvulisele tõusule.

Parema kontakti saavutamiseks skandinaavia kultuurringiga, mida selts taotleb, on soovitatav, et rootsi keel aset võidaks Eesti koolikorralduses. Ühe või teise kooli juures algust teha oleks tervitatavaks katseks. Eesti rootslaste kultuurse taseme tõstmine, nii nagu seda pooldatakse nende haridusküsimusele omistatud artiklis, mõnevõrra tohiks seegi teenida seltsi huviala edendamist.